

16.6.2022

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa lakiluonnoksesta, joka liittyy sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoitukseen. Ehdotus kytkeytyy laajempaan, sisäministeriössä valmisteilla olevaan arpajaislain muutokseen, jonka seurauksena Veikkaus Oy:n tuotolla rahoitettuja toimintoja rahoitettaisiin vuoden 2024 alusta lukien valtion menokehyksen sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista. Rahoitusmalliuudistuksen tavoitteena on poistaa rahapeli tuotolla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta. Tästä syystä arpajaislain säädökset mm. tuoton jaosta, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksesta ja sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustussasioiden neuvottelukunnasta kumottaisiin. Näitä säännöksiä esitetään nyt sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan osalta siirrettäväksi, osittain täydennettynä, tähän uuteen lakiin.

Valtiovarainministeriön lausunto

Uuteen rahoitusmalliin perustuvat muutokset ovat Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisia ja kannatettavia. Valtion talousarvion näkökulmasta nykyisen kaltaisessa käyttötarkoitussääntelyssä on kyse poikkeuksesta tulojen yleiskatteisuuden periaatteeseen. Arpajaislakiin ehdotettujen muutosten jälkeen Veikkaus Oy:n tilittämä voitto tulisi kattamaan valtion menoja ilman säädettyä korvausmerkintää. Menot tulisivat kohdennettavaksi ja ratkaistavaksi talousarvioprosessissa samaan tapaan kuin muut valtiontalouden menokehykseen kuuluvat menot.

Nyt lausunnoilla olevalla lakiesityksellä ei arvioida olevan itsenäisiä taloudellisia vaikutuksia, vaan niiden todetaan kytkeytyvän arpajaislain muuttamiseksi tehtyyn ehdotukseen. Kuitenkin lakiesityksen 3 §:n 2 momentin mukaan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksen kokonaistasossa huomioitaisiin jatkossa ”yleinen kustannustason kehitys”.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, ettei kustannustason kehitykseen sitovasta pykälästä ole esitetty taloudellisia vaikutusarviointeja, eikä sen tarkoittamaa sisältöä ole avattu tarkemmin esimerkiksi siltä osin, miten ja millä menettelyllä kustannustasoa olisi huomioitava. Edelleen on huomattava, että 3 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi ”avustettavasta toiminnasta”. Valtionavustuksen määrästä ehdotetaan sen sijaan säädettäväksi 7 §:ssä, jossa indeksisidonnaisuudesta ei mainita. Valtiovarainministeriö huomauttaa edelleen, ettei 3 §:n 2 momentin sisältö vastaa ns. indeksisidonnaisuuden osalta hallituksen Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2023-2026 linjaamaa rahoitustasoa.

Kuten esitysluonnoksessakin todetaan, uudistuksen myötä siirrytään ”päätösperusteiseen malliin, mikä osaltaan korostaa ja vahvistaa eduskunnan budjettivaltaa. Eduskunta päättää vuosittain osana normaalia talousarviomenettelyä nykyisten tuotonjakoministeriöiden käytössä olevat ja edunsaajille myöntämät määrärahat.” Nyt lausuttavana olevalla puitelalla ei liene tarkoitus, tai tarkoituksenmukaista, pyrkiä säätämään rahoituksen tasosta.

Lakiehdotuksen 7 §:ssä esitetään säädettäväksi, että valtionavustus saa kattaa sen kohteena olevasta toiminnasta ja hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän, arpajaislain tavoin. Tämä on selkeä poikkeus valtionavustuslain periaatteista. Valtiovarainministeriö esittää tästä syystä harkittavaksi, että säädöstä perusteltaisiin luonnosta tarkemmin.

Lain soveltamisalapykälän mukaan lakia sovelletaan valtion talousarviossa ”tätä tarkoitusta varten osoitetuista varoista valtionavustusten myöntämiseen”. Luonnoksessa jää tällä hetkellä tulkinnanvaraiseksi, mihin ”tätä tarkoitusta” pykälässä viittaa. Ilmeisesti kyse on 3 §:ssä tarkoitettu sosiaali- ja terveysalan toiminta. Myös tätä kohtaa tulisi vielä täsmentää.

Rahapelitoiminnan tuotolla rahoitettavien toimintojen uutta rahoitusmallia koskevassa yhteisymmärrysmuistiossa todetaan, että yhteisen avustuskeskuksen perustamisen hyödyt, haitat ja toimintaedellytykset selvitetään valmistelua jatkettaessa. Valtiovarainministeriö toteaa tältä osin, että valtionavustukset ovat vain yksi viranomaisten keinoista vastata muuttuviin tarpeisiin yhteiskunnassa, saavuttaa yhteiskunnallisia päämääriä ja seurata niihin liittyvien tavoitteiden edistämistä ja edistymistä toimialalla. Toimialan kehittäminen edellyttää laajaa tietoperustaa ja toimialan syvällistä ymmärrystä. Valtionavustusten myöntäminen edellyttää puolestaan monialaista osaamista ja osallisuutta, jota varten on esimerkiksi useita erilaisia lakisääteisiä toimielimiä ja viranomaisten välistä ohjausta ja yhteistyötä hallinnonaloilla. Valtionapuviranomaiset myöntävät valtionavustuksia lukuisille eri yhteisöille ja yksityishenkilöille, jolloin järjestöjen yhteinen avustuskeskus ei purkaisi julkisen hallinnon siiloja, päinvastoin.

Järjestöjen yhteisen avustuskeskuksen selvittämistä olennaisempaa on jatkaa valtionavustuskäytäntöjen kehittämistä ja yhdenmukaistamista valtionapuviranomaisten kanssa, koordinoida uutta rahoitusmallia ja siihen liittyvää viestintää sekä lisätä virkahenkilöiden ja valtionapuviranomaisten ymmärrystä järjestöistä valtionavustusten hakijoina ja saajina.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Mika Niemelä

VN/12962/2022-VM-12

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: